Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/2477/2024.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 383. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.I.30.120/2023/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I .

[1] 1. A gazdasági társaság indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *c)–d)* pontjai, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. § (1) bekezdése alapján jogi képviselője (Dr. Felsmann Tamás István ügyvéd, Dessewffy, Dávid, Felsmann Valamint Társaik CEE Attorneys Ügyvédi Iroda) útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be. Indítványában a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (3) bekezdése, továbbá a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.I.30.120/2023/8. számú ítélete, valamint a Tatabányai Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Gf.40.015/2022/14. számú – 2.Gf.40.015/2022/21. számon kiegészített – ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

[2] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panaszában a Pp. 383. § (3) bekezdését ellentétesnek tartja az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal, illetve az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében szereplő jogorvoslathoz való joggal, ezért annak megsemmisítését kéri. Az indítványozó az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszában pedig a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.I.30.120/2023/8. számú ítélete, valamint a Tatabányai Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Gf.40.015/2022/14. számú –

2.Gf.40.015/2022/21. számon kiegészített – ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kéri, tekintettel arra, hogy azok sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdését.

[3] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a vizsgált bírósági határozatokban megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – a következőképpen foglalható össze.

[4] 2.1. Az indítványozó mint az alapügy felperese keresetet nyújtott be a Komáromi Járásbírósághoz az alperessel (egy másik gazdasági társasággal) szemben. Az indítványozó három eshetőleges kereseti kérelmében 21,4 millió forint + áfa, valamint késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Elsődleges kereseti kérelmének indokolása szerint a felek között szóbeli megállapodással üzletvezetési és tanácsadói (megbízási) szerződés jött létre egy projektre vonatkozóan, melyet ő teljesített, ezért az alperes köteles az ellenszolgáltatás megfizetésére. Ha a bíróság nem állapítaná meg a szóbeli szerződés létrejöttét, úgy másodlagosan megbízás nélküli ügyvitel, harmadlagosan jogalap nélküli gazdagodás alapján kérte ugyanezt az összeget. Tekintettel arra, hogy a másodlagos és harmadlagos – eshetőleges – kereseti kérelmek ugyanabból a ténybeli alapból eredtek, mint az elsődleges kereseti kérelem, ezért az indítványozó a kereseti kérelmében foglalt tények figyelembevételét kérte a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelme kapcsán is. Az indítványozó a perben elsődlegesen okirati bizonyítékok (emailek, feljegyzések) alapján állította és kívánta bizonyítani, hogy közte és az alperes között szóbeli megállapodás jött létre projektmenedzsment feladatok ellátására összesen 91,614 millió forint ellenértéken a projekt teljes lebonyolítása idejére. A díjat a felek később módosították és annak nettó értékét mindösszesen 40,6 millió forintban, a projekt egy részére (start-up időszakára) vonatkozóan összesen nettó 21,4 millió forintban állapították meg. A megállapodásról írásbeli szerződéstervezet készült, melyet az önálló aláírási joggal rendelkező alperesi törvényes képviselő elfogadott, mely körülményt emailek, sms üzenet, és a felek törvényes képviselőinek a per során személyesen tett nyilatkozatai is bizonyítottak. A per során meghallgatott tanúk és a felek törvényes képviselőinek nyilatkozatai külön-külön is, de különösen azokat összességükben és összefüggésükben vizsgálva – az indítványozó álláspontja szerint – alátámasztották a kereseti kérelmét.

[5] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Indokolása szerint a felek között nem jött létre megbízási jogviszony. Az indítványozó egyik ügyvezetője az alperes társügyvezetője volt, így ebben az időszakban díjazás ellenében e minőségében járt el és saját magával kötött megállapodást. Vitatta, hogy az indítványozó elvégezte volna az általa megjelölt tevékenységeket. Életszerűtlennek ítélte, hogy két cég vezetőjében csak fél évvel később merül fel a szerződéskötés gondolata. Hangsúlyozta, hogy ha ő elfogadta volna a szerződéstervezetet, akkor az nem tervezet lenne, hanem

szerződés. Az alperes nem kívánt az indítványozóval jogviszonyba lépni, ahogy az indítványozó egyik ügyvezetőjének kollégáival sem álltak jogviszonyban. Az indítványozó egyik ügyvezetője azért is köteles volt az eljárásra, mert az üzletrész adásvételi szerződés részét képezte e feladatok általa történő elvégzése. Az alperes szerint az indítványozó legfeljebb a fővállalkozóval szemben érvényesíthetett volna igényt.

[6] 2.2. Az első fokon eljáró Komáromi Járásbíróság 3.G.40.016/2019/103. számú ítéletében az elsődleges kereseti kérelem alapján marasztalta az alperest. Indokolása szerint a felek között szóban létrejött a megállapodás a projektmenedzsmenti tevékenység elvégzésére, valamint a díjazásban is megállapodtak egy 2018. januári megbeszélésen, amit alátámasztottak a létrehozandó társaság prezentációja, az elektronikus levélváltások, valamint a tanúvallomások. A levélváltásokban már a kezdetektől számos utalás történt arra, hogy az indítványozó végzi a projektmenedzsmenti tevékenységet, az elvégzendő feladatokra és a díjazásra is kitértek. A levelezés tartalmát az alperes nem vitatta. Az elsőfokú bíróság így bizonyítottnak találta a szóbeli megállapodás létrejöttét, amely alapján az indítványozó egyik ügyvezetője és kollégái a kezdetektől 2018. május végéig intenzíven részt vettek a projektmenedzsmenti munkában az alperes tudtával. Az indítványozó álláspontját támasztották alá a tanúvallomások, míg az alperesi tanúk vallomásában több ellentmondás merült fel. A BH2001. 387. számú határozat alapján a díjban történő megállapodás nem volt lényeges tartalmi eleme a megbízási szerződésnek. Az viszont egyértelmű volt a felek között, hogy az indítványozó ellenértékért végzi a tevékenységet, hiszen azt később módosították is. A ténylegesen elvégzett munkákról a végleges díjmegállapodás 2018 júniusában történt meg. Az indítványozó egyik ügyvezetője ekkor megküldte az alperes ügyvezetőjének a szerződéstervezetet, aki pedig – ráutaló magatartást tanúsítva – egyetlen levélben sem kifogásolta az abban foglaltakat, a díj összegével szemben nem volt ellenvetése, szándékában állt a szerződést aláírni és a kért összeget kifizetni, ezzel kapcsolatban pénzügyi nehézségekre hivatkozott. Mindezek alátámasztották, hogy a felek a szerződéstervezet szerinti tartalommal szóban megállapodtak az indítványozó által elvégzendő feladatokról, amiket az indítványozó teljesített, ezért az elsőfokú bíróság az elsődleges keresetet alaposnak ítélte.

[7] Az alperes fellebbezése és az indítványozó csatlakozó fellebbezése folytán másodfokon eljárt Tatabányai Törvényszék 2.Gf.40.015/2022/14. számú (2.Gf.40.015/2022/15. számú ítéletével kiegészített) ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és az indítványozó mindhárom kereseti kérelmét elutasította, az alperesi fellebbezés szerint. Indokolása szerint az elsőfokú bíróság a szükséges bizonyítást lefolytatta, a tényeket azonban hiányosan állapította meg, azokat nem teljeskörűen és nem megfelelően értékelte, és a Tatabányai Törvényszék az azokból levont jogi következtetésekkel sem értett egyet.

[8] Az indítványozó felülvizsgálati kérelmében nyolc, eshetőlegesen, sorrendben előterjesztett kérelmében kérte a jogerős ítélet teljes vagy részleges hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását, vagy új határozat hozatalával a másodlagos vagy a harmadlagos kereseti kérelem teljesítését, vagy az elsőfokú vagy a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti a Pp. és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) számos rendelkezését, továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését, valamint a B) cikk (1) bekezdését. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmében egyebek között arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelem elbírálásával túllépte a felülbírálati jogkörét, ráadásul nem rendelte el az indítványozó által indítványozott szakértői bizonyítást, pedig az feltétlenül szükséges lett volna a másodlagos és a harmadlagos kereseti kérelem elbírálásához.

[9] A Kúria Gf.I.30.120/2023/8. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Ítélete indokolásában kifejtette, hogy az indítványozó a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélettel szemben kizárólag eljárási jogszabálysértésekre hivatkozott, ezért a Kúria csak ezeket vizsgálhatta. Hangsúlyozta, hogy a felülvizsgálati eljárásban nincs helye felülmérlegelésnek, a bizonyítékok ismételt egybevetésének és értékelésének, jogszabálysértést csak a bizonyítékok okszerűtlen vagy a logika szabályaival ellentétes mérlegelése alapozhat meg. A jelen ügyben a másodfokú bíróság jogerős ítélete [1]-[27] bekezdésében állapította meg a tényállást, az ebben írtakat az indítványozó felülvizsgálati kérelmében nem támadta. A másodfokú bíróság jogerős ítélete [69]-[72] bekezdésében rögzítette a bizonyítási érdeket és a bizonyítási terhet, valamint a szerződés létrejöttével kapcsolatban nem vitatott tényeket és az indítványozó azzal kapcsolatos indokait. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletnek ezeket a megállapításait sem támadta. Ennek ellenére megsértett jogszabályi rendelkezésként hívta fel a Pp. 279. § (1) bekezdését, ami a bizonyítás eredményének a mérlegelésére vonatkozó, a tényállás megállapítását szabályozó rendelkezés, ezért a megállapított tényekből levont jogkövetkeztetések e jogszabályhelyre utalással nem vitathatók. Az indítványozó a felülvizsgálati kérelmében a másodfokú bíróság anyagi jogi indokolásának egyes következtetéseit támadta, de azokkal kapcsolatban megsértett anyagi jogszabályhelyet nem jelölt meg; a másodfokú döntés alapjául szolgáló anyagi jogi jogszabályi rendelkezések megsértését és az ezekkel összefüggő anyagi jogi jogkérdéseket ezért a Kúria nem vizsgálhatta. A másodfokú bíróság a másodlagos és a harmadlagos kereseti kérelem elbírálása körében is megjelölte, idézte, értelmezte és a konkrét ügyre alkalmazta az általa hivatkozott anyagi jogszabályi rendelkezéseket. Az indítványozó e jogszabályhelyek megsértését sem állította, így azokat a Kúria sem vizsgálhatta. Mindezekre figyelemmel az elsődleges, a másodlagos és a harmadlagos kereseti kérelemmel kapcsolatos érdemi anyagi jogi döntést, az annak alapjául szolgáló anyagi jogszabályok értelmezésének és

alkalmazásának a helyességét a Kúria nem vizsgálhatta, kizárólag a felülvizsgálati kérelemben megjelölt eljárási jogszabályok megsértésével kapcsolatos indokokat kellett értékelnie. A Kúria ítéletében kiemelte: a fellebbezés főszabály szerint teljes átszármaztató hatályú rendes perorvoslat, amelynek következtében az elsőfokú bíróság hatásköre teljes egészében átszáll a másodfokú bíróságra, így az ugyanolyan jogkörben jár el, mint az elsőfokú bíróság: az ügy érdemében dönt és maga hozza meg a törvénynek megfelelő határozatot (Kúria ítélete, Indokolás [64]). Helyesen járt el éppen ezért a másodfokú bíróság akkor, amikor az elsődleges kereseti kérelem elutasítása mellett elbírálta a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmeket. A Kúria azt is rögzítette, hogy nem követett el jogszabálysértést a másodfokú bíróság az indítványozó szakértő kirendelésére vonatkozó bizonyítási indítványa mellőzésével, annak ugyanis csak akkor lehetett volna helye, ha az indítványozó a per eldöntéséhez szükséges, releváns tényeket a bíróság felhívásának megfelelően előadja, majd ezt követően bizonyító félként terjeszti elő a bizonyítási indítványát (Kúria ítélete, Indokolás [66]).

[10] 3. Az indítványozó a fenti előzményeket követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, melyben az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a Pp. 383. § (3) bekezdése, az Abtv. 27. §-a alapján pedig a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.I.30.120/2023/8. számú ítélete, valamint a Tatabányai Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Gf.40.015/2022/14. számú – 2.Gf.40.015/2022/21. számon kiegészített – ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezés az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését; míg a támadott bírósági ítéletek az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (1) bekezdését sértik, az alábbiak szerint.

[11] 3.1. Az indítványozó mind a jogszabályi rendelkezés, mind a bírósági döntések vélt alaptörvény-ellenessége kapcsán előadta, hogy eshetőlegesen másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmet is előterjesztett, azonban a másodfokú bíróság a harmadlagos és másodlagos kereseti kérelmet is elutasította az alábbi körülmények fennállása ellenére. Alkotmányjogi panaszában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a másodlagos, harmadlagos kereseti kérelmek tárgyában nem döntött, hiszen az indítványozó elsődleges kereseti kérelme alapján marasztalta az alperest, aki fellebbezésében viszont minden kereseti kérelem elutasítását kérte, azonban az indítványozó szerint a másodlagos, harmadlagos kereseti kérelmekre vonatkozóan indokolást nem adott elő. Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, a másodlagos, és harmadlagos kereseti kérelmek kapcsán viszont semmilyen érvelést, illetve indokolást nem tett. A másodfokú bíróság eljárásával kapcsolatban éppen ezért azt tartja aggályosnak, hogy az nem kérte a peres felektől, hogy a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmeik tárgyában tegyék meg nyilatkozataikat, terjesszék elő

bizonyítékaikat, és bizonyítást sem folytatott le, annak mellőzését (így különösen az indítványozó szakértő kirendelésére vonatkozó bizonyítási indítványát) nem indokolta. Véleménye szerint a másodfokú bíróság megfelelő tárgyalás és bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül hozta meg a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmek tárgyában a kereseti kérelmeket elutasító döntését, amit aztán lakonikus tömörséggel olyan tényekre hivatkozással, és érvelés alapján indokolt, amik a fentiekre figyelemmel nyilvánvalóan nem az alperes fellebbezésén, és a felperes fellebbezési ellenkérelmén előadottakon alapultak.

[12] 3.2. Az indítványozó szerint azáltal, hogy a Pp. 383. § (3) bekezdése alkalmazásával a másodlagos és harmadlagos kérelmek tárgyában csak egy fórum, a másodfokú bíróság hozott érdemi döntést, sérül a jogorvoslathoz való joga, hiszen ezt követően már csak a szűkebb jogorvoslatot lehetővé tevő felülvizsgálat állt rendelkezésére. Álláspontja szerint formálisan ugyan adott a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmek kapcsán a magasabb fórumhoz, a Kúriához való fordulás lehetősége, azonban mivel a Kúria mint felülvizsgálati bíróság felülbírálatának terjedelme szűkebb, mint a fellebbezés folytán eljáró bíróságoké, ezért a Pp. 383. § (3) bekezdése sérti a jogorvoslathoz való jogot.

[13] A fentieken túl az indítványozó sérülni véli a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát is. Érvelése szerint csak az felelhet meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének, ha az eshetőlegesen előterjesztett másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmek kapcsán is két érdemi döntés születik, ahogy az elsődleges kérelem vonatkozásában is, ellenkező esetben nem teljesül a hatékony bírói jogvédelem követelménye.

[14] Az indítványozó véleménye szerint a Pp. 383. § (3) bekezdése nélkül a másodfokú bíróság nem hozhatott volna érdemi döntést az eshetőlegesen előterjesztett kereseti kérelmekről. A támadott rendelkezés alkalmazása azonban lehetővé teszi, hogy a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmekről először másodfokon szülessen érdemi döntés, ami ellen viszont már csak rendkívüli jogorvoslat áll rendelkezésre.

[15] 3.3. Az indítványozó a támadott bírósági határozatokat ellentétesnek tartja az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésével. A Pp. 383. § (3) bekezdése vélt alaptörvény-ellenességével összefüggésben előadott egyes érvek megismétlése mellett véleménye szerint az Alaptörvényben előírt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát a Kúria és a másodfokú bíróság ítéletével különösen azzal sértette meg, hogy másodfokon anélkül született döntés a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmek vonatkozásában, hogy az indítványozó (és alperes) az álláspontját ki tudta volna fejteni, bizonyítékait be tudta volna mutatni. Véleménye szerint a másodfokú bíróság ítéletével szemben már csak jóval szűkebb körű felülvizsgálat, mint rendkívüli jogorvoslat áll rendelkezésre, a Kúria döntése pedig azért alaptörvény-ellenes, mert egy olyan döntést tartott hatályban, mely sérti

az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát. Az indítványozó szerint továbbá a Pp. egyes rendelkezéseinek sérelmén keresztül is sérül a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga. Nevezetesen a Pp. 370. § (1) bekezdése szól a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének terjedelméről, melynek a kérelemhez kötöttség elve állít korlátokat. Az indítványozó szerint ez az elv sérült azáltal, hogy a másodfokú bíróság előtt érveit nem adhatta elő a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmek vonatkozásában, ugyanakkor alappal bízhatott abban, hogy az alperes – szerinte meg nem indokolt – fellebbezési kérelmét a másodfokú bíróság elutasítja. A fentieken túl sérelmesnek tartja azt is, hogy nem került sor az általa kért bizonyítás lefolytatására, illetve tárgyalás tartására, így nem adhatta elő nyilatkozatait a másodlagos és harmadlagos kérelmek kapcsán.

[16] Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének a sérelmét is állítja. Szerinte azzal, hogy a bíróság a szakértő kirendelésére vonatkozó indítványára nem reagált, a bizonyítást nem folytatta le és annak mellőzését nem indokolta, nem teljesítette egyrészt a Pp. 346. § (5) bekezdésében megfogalmazott, az ítélet jogi indokolásával szemben támasztott követelményeket, másrészt így megsértette a tisztességes (hatósági) eljáráshoz való jogát.

II.

[17] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„XXVIII. cikk

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.

(…)

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[18] 2. A Pp. támadott rendelkezése:

„383. § (3) Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, felülbírálati jogkörének korlátai között határozhat a perben érvényesített jog, illetve az azzal szemben felhozott védekezés alapjául szolgáló olyan kérelmekről is, amelyeket az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetve amelyről nem határozott.”

III.

[19] Az Alkotmánybíróság elsőként – az Abtv. 56. § (1)-(2) bekezdése alapján – azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó követelményeknek. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el.

[20] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát egyrészt az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *c)* pontjára [Abtv. 26. § (1) bekezdése], másrészt az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontjára [Abtv. 27. § (1) bekezdése] alapította. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróságnak mindkét panasztípus esetén vizsgálnia kellett a befogadási feltételek teljesülését.

[21] 1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A jogi képviselő 2024. április 4-én vette át a Kúria ítéletét, az alkotmányjogi panaszt határidőben nyújtották be az elsőfokú bíróság útján.

[22] 2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdésében, 27. § (1) bekezdésében és 51. § (1) bekezdésében rögzített befogadási feltételeket teljesíti: az indítványozó a bírósági eljárás felperese volt, így érintettsége fennáll, alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, valamint a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. A másodfokú bíróság a Pp. 383. § (3) bekezdése alkalmazásával járt el, így a támadott jogszabályi rendelkezés az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz alapján vizsgálható. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. § (1) bekezdésében támasztott további feltételnek is eleget tesz: a támadott bírósági ítélet az ügy érdemében hozott döntésnek minősül, mely így alkotmányjogi panasszal támadható.

[23] 3. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig meghatározza, mikor tekinthető a kérelem határozottnak.

[24] 3.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem törvényi követelményeinek az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti elemében eleget tesz.

[25] 3.2. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti panasz tekintetében az Alkotmánybíróság ugyanakkor rámutat: az indítványozó a bírósági döntéseket támadó indítványában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésén túl a XXIV. cikk (1) bekezdésére is hivatkozott. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése azonban – ahogy arra maga az indítványozó is utal – a hatósági eljárások vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét, ennélfogva a támadott bírósági ítéletek és ezen alaptörvényi rendelkezés között nincsen összefüggés {hasonlóan lásd például: 3017/2024. (I. 12.)

AB végzés, Indokolás [22]}. Az Alkotmánybíróság mindazonáltal – az indítványok tartalom szerinti elbírálása elvének megfelelően – a tisztességes hatósági eljárás vélt sérelmére vonatkozóan kifejtett érveket a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben előadottakkal együtt figyelembe vette.

[26] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának a további vizsgálatát az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, míg az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti indítvány tekintetében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével összefüggésben folytatta le.

[27] 4. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban azt vizsgálta, hogy a Pp. 383. § (3) bekezdése és a bírósági ítéletek elleni indítványok az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményeknek eleget tesznek-e.

[28] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {lásd például: 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

[29] 4.1. Az Alkotmánybíróság elsőként az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz esetében vizsgálta meg az Abtv. 29. §-a szerinti követelmények teljesülését, és az alábbi következtetésekre jutott.

[30] Az Abtv. 29. §-ában írt alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést illetően az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az indítvány kapcsán elméletileg vizsgálható alaptörvényi rendelkezés – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése – tartalmát érintően {lásd például: 7/2013. (III. 1.) AB határozat; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. A jelen alkotmányjogi panasz mindezekhez képest nem vetett fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.

[31] A másik – a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre vonatkozó – feltételt érintően az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá.

[32] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás

[18]}. Az Alkotmánybíróság nem vonhatja el azonban az ítélkező bíróságok hatáskörét az előttük fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, a megalapozott döntés meghozatalához szükséges és elégséges bizonyítékok meghatározására és azok értékelésére; csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányossági szempontjainak a megtartását vizsgálhatja felül.

[33] Az indítványozó a fentebb részletesen kifejtettek szerint lényegét tekintve azért tartotta a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát sértőnek a másodfokú ítéletet, mert szerinte másodfokon anélkül született döntés a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmek vonatkozásában, hogy az indítványozó az álláspontját ki tudta volna fejteni, bizonyítékait be tudta volna mutatni, illetőleg a bíróság az általa kért bizonyítást mellőzte, és döntése indokairól nem adott számot. A Kúria ítélete pedig azáltal sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, mert helybenhagyta a másodfokú ítéletet.

[34] Az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét arra tekintettel állította, hogy a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmei másodfokú bíróság általi eldöntése, és az indítványozó bizonyítási indítványainak mellőzése egyszerre vezetett a bizonyítékai és álláspontja előterjesztésének ellehetetlenüléséhez, továbbá a rendes jogorvoslati út igénybevételének kizártságához (bár utóbbira csak a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenessége körében hivatkozott). Vagyis alkotmányjogi panaszában lényegileg megismételte a felülvizsgálati kérelmében már előadottakat (lásd például: Kúria ítélete [61] bekezdés).

[35] Az Alkotmánybíróság az alábbiakra mutat rá: az indítványozó az indítványból is megállapíthatóan tudatában volt az eshetőleges kereseti kérelem jellemzőinek, továbbá az elsőfokú eljárás során még nem tudhatta, hogy eshetőleges kérelmei közül melyiknek fog helyt adni a bíróság. Ennek megfelelően peres félként a nyilvánvaló érdeke az volt, hogy eshetőleges kereseti kérelmében valamennyi – így nem csak az elsődleges, hanem a másodlagos és a harmadlagos – kérelem vonatkozásában megtegye nyilatkozatait, részletesen kifejtse álláspontját és minden bizonyítékot a bíróság elé tárjon.

[36] Erre vonatkozóan a Kúria ítélete indokolásának [63] bekezdésében a Pp. releváns rendelkezéseire hivatkozással rögzítette, hogy a keresetlevélben kell feltüntetni az érvényesíteni kívánt jogot és a kereseti kérelmet, az azokat megalapozó tényeket és azok bizonyítékait, valamint az érvényesíteni kívánt jog, a tényállítás és a kereseti kérelem közötti összefüggés levezetésére vonatkozó jogi érvelést, míg az alperes érdemi ellenkérelmében a keresetlevél „tükörképét” tartalmazó nyilatkozatokat kell tennie. A Kúria kiemelte, hogy az eljárási szabályokból is következik, hogy az érdemi döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen és az ellenkérelmen, valamint nem terjedhet ki olyan jogra, amelyet a fél a perben nem állított, a bíróság a kérelemhez és

a jogállításhoz teljesen kötve van. Nincs kötve ugyanakkor a bíróság a felek jogi érveléséhez, az állított tényekhez pedig részben, mert bár hivatalból nem bizonyíthat, de érdemi döntése során olyan tényeket is figyelembe vehet, amelyekre a felek nem hivatkoztak. Kiemelte a Kúria azt is, hogy a másodfokú tárgyaláson a tanács elnöke jelentős számú kérdést tett fel a feleknek, többek között az elsődleges kereset jogállítása, valamint a keresetek egymáshoz való viszonya körében; és hangsúlyozta, hogy a másodfokú bíróság a másodlagos és a harmadlagos keresettel kapcsolatos érdemi anyagi jogi döntését a jogalap által meghatározott törvényi tényállási elemek, valamint az indítványozó által előadott tények összevetésére alapította. A Kúria ítélete indokolásának [66] bekezdésében pedig arra is választ adott, hogy jelen esetben miért nem követett el jogszabálysértést a másodfokú bíróság az indítványozó bizonyítási indítványának mellőzésével (ti. azért, mert a Kúria megítélése szerint az indítványozó a per eldöntéséhez szükséges, releváns tényeket nem adta elő). Összességében a másodfokú bíróság a helyesen megállapított tényállásból vont le az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetést, azaz jogszerűen anyagi jogi felülbírálatot végzett, továbbá a másodlagos és harmadlagos kérelmeket nem bizonyítottság hiányában utasította el.

[37] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel rámutat: a támadott ítéletekből az a következtetés vonható le, hogy a másodfokú eljárásban mindössze annyi történt, hogy a Tatabányai Törvényszék az elsőfokú eljárás során teljeskörűen lefolytatott bizonyítási eljárás alapján felállított tényállás nyomán, az indítványozó által előterjesztett kereseti kérelmek és az alperesi fellebbezés keretein belül, de az elsőfokú ítélettől eltérően döntött. Az indítvány ebben a körben lényegében arra a kérdésre hegyezhető ki, hogy a másodfokon eljáró bíróság megváltoztathatja-e az elsőfokon eljárt bíróság ítéletét, ami viszont a Pp. – az indítványozó által egyébként támadott – rendelkezésének az alkotmányossági vizsgálata keretében értékelhető. Mindezek fényében az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó általánosságban hivatkozott ugyan egyes eljárási szabályok megsértésére, de ezek az indítvány érdemi elbírálását még nem teszik lehetővé. Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok anyagi jogi jogértelmezésen alapuló döntésével, valamint annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntések alaptörvény-ellenességének alátámasztására {3364/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [21]; 3226/2023. (V. 5.) AB végzés, Indokolás [24]}. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban a bíróságok indítványozóétól eltérő jogértelmezését vitatta, ami szakjogi-törvényességi, és nem pedig alkotmányossági kérdésnek tekinthető, ekként az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül esik. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is fontosnak tartotta ezért hangsúlyozni, hogy töretlen gyakorlata szerint a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. „A

jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható" {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]-[15]}. Jelen ügyben megállapítható volt továbbá – ahogy arra a Kúria is rámutatott, hivatkozva a releváns AB határozatokra –, hogy az eljáró bíróságok a döntés szempontjából releváns kérdéseket vizsgálatuk tárgyává tették, és követhetően számot adtak döntésük indokairól. A bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}.

[38] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó panasza a sérelmezett döntésekkel kapcsolatban nem vetett fel sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességi kételyt, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, ennek megfelelően az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a szerinti elemében nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételnek.

[39] Az Alkotmánybíróság ezért az indítványozó Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszát az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján visszautasította.

[40] 4.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően az indítványozó Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti, a Pp. 383. § (3) bekezdés alaptörvény-ellenességét állító panasza esetében vizsgálta meg, hogy az eleget tesz-e az Abtv. 29. §-ban foglalt befogadási feltételnek.

[41] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése állított sérelmével kapcsolatban a következőket állapította meg. Az indítványozó által a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogra vonatkozóan előadott indokolás tartalmilag lényegét tekintve a jogorvoslathoz való jog lényegi tartalmával áll összefüggésben, hiszen a Pp. támadott rendelkezése a másodfokú bíróság reformatórius jogkörével foglalkozik. Az indítványozó éppen azt kifogásolja, hogy a másodfokú bíróság olyan kérelmekről is döntést hozhat, amelyeket az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetve amelyről nem határozott, ezekben pedig másodfokon születik először döntés, ami a jogorvoslathoz való jogát korlátozza. Az Alkotmánybíróság éppen ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében kifejtett indítványozói indokokat a jogorvoslathoz való jog vélt sérelme körében értékelte.

[42] Az Alkotmánybíróság szerint az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való joggal összefüggésben veti fel azt az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, hogy sérül-e az indítványozó jogorvoslati joga azáltal, hogy a támadott rendelkezés lehetővé teszi, hogy a

másodfokú bíróság határozhat olyan kérelmekről is, amelyeket az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetve amelyekről nem határozott.

[43] Az Alkotmánybíróság ezért az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, külön befogadási eljárás lefolytatása nélkül, az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

[44] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[45] 1. Az Alkotmánybíróság az ügy érdemi vizsgálata során elsőként áttekintette a jogorvoslathoz való joggal kapcsolatban kialakított gyakorlatának az adott ügyben releváns elemeit. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére vonatkozó gyakorlatát legutóbb a 1281/2026. (VI. 3.) AB határozatában foglalta össze, és ezt a határozatát a jelen ügyben is irányadónak tekintette.

[46] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog lényegi tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét jelenti {lásd: 5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; 35/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [16], megerősítve: 3059/2017. (III. 20.) AB végzés, Indokolás [15]; 3020/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [35]}.

[47] A jogorvoslathoz való alapjog biztosítását jelenti, ha az eljárásban a törvény garantálja az érintett számára, hogy ügyét az alapügyben eljáró szervtől különböző szerv bírálja el. Minden jogorvoslat lényegi eleme a „jogorvoslás" lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát {23/1998. (VI. 9.) AB határozat; ABH 1998, 182, 186., megerősítve: 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]; megerősítve: 18/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [10]}. A különböző eljárásokban a jogalkotó eltérő jogorvoslati formákat, jogorvoslatot elbíráló fórumokat állapíthat meg, valamint azt is eltérően határozhatja meg, hogy hány fokú jogorvoslati rendszer érvényesülhet {1437/B/1990. AB határozat, ABH 1992, 453, 454.; hasonlóan: 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [95]; 3020/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [36]}.

[48] Az Alkotmánybíróság értelmezésében az Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való jog a tényleges és hatékony jogorvoslat lehetőségének a biztosítását követeli meg, így nemcsak abban az esetben állapítható meg az alapjog sérelme, ha a jogorvoslat lehetőségét teljesen kizárták {lásd például 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [61]}, hanem akkor is, ha a jogszabályban egyébként biztosított jogorvoslat más okból nem tud ténylegesen és hatékonyan érvényesülni, így például, ha azt a

részletszabályok rendelkezései akadályozzák meg, ezáltal üresítve ki, illetve téve formálissá a jogorvoslathoz való jogot {lásd 21/1997. (III. 26.) AB határozat, ABH 1997, 103, 105–106.; megerősítve: 14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [31]}." {Összefoglalóan lásd: 1281/2026. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [18]-[20]}.

[49] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a Pp. támadott rendelkezése összhangban áll-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében garantált jogorvoslathoz való joggal.

[50] Az alkotmányjogi panaszban kifogásolt szabály, a Pp. 383. § (3) bekezdése lehetővé teszi, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztassa, és felülbírálati jogkörének korlátai között határozhat a perben érvényesített jog, illetve az azzal szemben felhozott védekezés alapjául szolgáló olyan kérelmekről is, amelyeket az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetve amelyről nem határozott.

[51] Az Alkotmánybíróság korábban már rámutatott: magyar polgári eljárás jogorvoslati rendszerében a kasszációs és reformatórius jogkör egyaránt jelen van. A törvény meghatározza azokat az eseteket, amikor a másodfokú bíróság nem tekinthet el az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésétől és az elsőfokú eljárás megismétlésének elrendelésétől (lásd: Pp. 380. §, kötelező esetek). Emellett utal az Alkotmánybíróság arra is, hogy a Pp. 381. §-a kimondja, hogy amennyiben az elsőfokú eljárásnak megismétlése vagy kiegészítése szükséges, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét – mindenkor a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között – hatályon kívül helyezheti, és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasíthatja (mérlegelési körbe tartozó esetek).

[52] Ugyanakkor a törvényi szabályozás teret enged a reformatórius jogkörnek is; vagyis annak, hogy a másodfokú bíróság részbizonyítást vegyen fel és ennek eredményeként a tényállást az elsőfokú bíróság által megállapított tényállástól eltérően állapítsa meg és eltérő jogi következtetésre jusson {lásd például: 3105/2021. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [36]}. A Pp. 383. § (3) bekezdésében foglalt reformatórius jogkör korlátozott, csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között érvényesülhet. E korlátok között azonban a bíróság a perben érvényesített jog, illetőleg az azzal szemben felhozott védekezés alapjául szolgáló olyan kérdésekben is határozhat, amelyekben az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetőleg nem határozott.

[53] Mindez azt jelenti, hogy a másodfokú bíróság az előtte folyamatban levő ügy egyedi körülményei alapján dönthet arról, hogy az elsőfokú bíróság döntésétől eltérően bírálja-e el a keresetet, vagy pedig az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és határozat hozatalára utasítja. A másodfokú bíróságot ugyanakkor az a kötelezettség mindkét esetben terheli, hogy döntésének indokairól az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadóan, a Pp. követelményeinek megfelelő részletességgel számot adjon.

[54] Az indítványozó a Pp. 383. § (3) bekezdése alkalmazásával összefüggésben – a fentebb részletesen kifejtettek szerint – azt sérelmezi, hogy egyes kereseti kérelmei tárgyában csak a másodfokú bíróság hozott érdemi döntést, ezt követően azonban már csak a szűkebb jogorvoslatot lehetővé tevő felülvizsgálat állt rendelkezésére.

[55] Az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. A már hivatkozott 1281/2026. (VI. 3.) AB határozat szerint az Alkotmánybíróság a jogorvoslathoz való joggal kapcsolatban több döntésében is hangsúlyozta, hogy a jogorvoslat lényegi, immanens eleme a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát (Indokolás [30]).

[56] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog követelményét az egyfokú jogorvoslati rendszer is kielégíti, de a törvényhozó ezen túlmenő jogorvoslati lehetőséget is adhat, azonban ez az Alaptörvényből nem vezethető le. A jogorvoslathoz való jog lényegi tartalma – a már idézett AB határozat szerint – az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. Az Alaptörvény a különböző eljárásokra vonatkozó törvényi szabályozásra bízza a jogorvoslati formák megjelölését, a jogorvoslatot elbíráló fórumok megállapítását, valamint annak meghatározását, hogy hány fokú jogorvoslati rendszer érvényesülhet. Ugyanakkor a jogorvoslathoz való jog nem biztosít alanyi jogot arra, hogy a másodfokú bíróság döntése ellen újabb (rendes) jogorvoslati lehetőség nyíljék; a jogorvoslathoz való jog érvényre jutásához – az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatának megfelelően – az egyfokú jogorvoslati rendszer is megfelel. Az Alkotmánybíróság rámutat arra is: az Alaptörvény a jogorvoslati rendszerrel szemben nem támaszt olyan követelményt sem, hogy kizárólag a kasszációs, vagy kizárólag a reformatórius megoldás lehet alaptörvény-konform, az Alaptörvényből önmagában egyik sem következik. Az Alkotmánybíróság kiemeli: a Pp. 369. § (3) bekezdés *e)* pontja (és nem kizárólag az indítványozó által támadott rendelkezés) a felülbírálati jogkör meghatározása során megnyitja a másodfokú bíróság számára a lehetőséget arra, hogy határozzon olyan kérdésben, amelyben az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetve nem határozott. Ennek a határozatokban megjelenő eredménye az, hogy a másodfokú bíróság határozhat a perben érvényesített jog, illetve az azzal szemben felhozott védekezés alapjául szolgáló olyan kérelmekről is, amelyeket az elsőfokú bíróság nem bírált el.

[57] Az alapügy felperesének (jelen esetben az indítványozónak) abban az esetben, ha több, vagylagos kereseti kérelmet is előterjeszt, valamennyi kereseti kérelem vonatkozásában elő kell adnia az azt megalapozó tényeket és alátámasztó bizonyítékokat. Abban az esetben, ha az elsőfokú bíróság a vagylagos kereseti kérelmek valamelyikét megalapozottnak találja, a további kereseti kérelmeket már nem bírálja el. Abban az esetben azonban, ha a pervesztes fél – vagyis adott esetben az alperes – az elsőfokú bíróság ítéletével szemben fellebbezést terjeszt elő, és a másodfokú bíróság az elbírált kereseti kérelem vonatkozásában nem osztja az alsóbb

fokú bíróság jogi következtetését (azaz az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja), a kereset kimerítésének kötelezettsége miatt a másodfokú bíróság nem csupán jogosult, hanem egyenesen köteles valamennyi kereseti kérelemről határozni – a felek jogorvoslati kérelmein belül {ebben az értelemben, a régi Pp. vonatkozásában lásd: 24/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [20]}. Ha a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróságtól eltérő álláspontja szerint az eshetőleges viszonyban álló keresetek közül az elsődleges kereset alaptalan, akkor a másodfokú bíróság – hatályon kívül helyezési ok hiányában – az ügy érdemében dönt [Pp. 383. § (1) bekezdés]. Az indítványozónak pedig már a kereseti kérelme előterjesztésekor számítania kell arra, hogy nem szükségképpen az elsődleges (vagy bármely) kereseti kérelme kerül számára pozitívan elbírálásra, hiszen sem a tisztességes eljáráshoz, sem a jogorvoslathoz való jogból nem következik a pernyertesség.

[58] A támadott rendelkezés széles jogkört ad a másodfokú bíróság kezébe, hiszen nemcsak kasszációs jogkör illeti meg, hanem reformatórius is, vagyis ha azt észleli, hogy olyan kérdésben is állást kell foglalnia, amelyben az elsőfokú bíróság nem foglalt állást, nemcsak arra van lehetősége, hogy az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezze azért, hogy az elsőfokú bíróság az általa nem vizsgált kérdésben is tárgyaljon és határozzon, hanem arra is, hogy ezt maga tegye meg. Ezt jogkörét azonban szigorúan a Pp. 370. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően az erre irányuló fellebbezési kérelemre, csatlakozó fellebbezésre, ellenkérelemre, azok korlátai között gyakorolja (a törvényben meghatározott kivételekkel). Ilyen korlátnak minősülnek a 371. § (1) bekezdés *a)-d)* pontjában megjelölt tartalmi követelmények körében előadottak. A másodfokú bíróságot tehát széleskörű mérlegelési lehetőség illeti meg, az elsőfokú eljárásban nem vizsgált kérelmekből dönthet akár érdemben is, de az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül is helyezheti.

[59] Az Alkotmánybíróság a régi gyakorlatából kiemeli még a következőket: az Alkotmánybíróság a 970/D/2006. AB határozatában az Alkotmány jogorvoslathoz való jogot deklaráló 57. § (5) bekezdéssel ütköztetve vizsgálta a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) jelen ügyben támadott rendelkezésével megegyező tartalmú 253. § (3) bekezdését, és az indítványt elutasítva kiemelte, hogy „a Pp. 253. § (3) bekezdésében foglalt reformatórius jogkör korlátozott, csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között érvényesülhet.” (ABH 2008, 2519.) Hangsúlyozta továbbá, hogy a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján, ha a bizonyítási eljárásnak nagyterjedelmű vagy teljes megismétlése, illetőleg kiegészítése szükséges, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét – a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között – hatályon kívül helyezheti, és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasíthatja. Az Alkotmánybíróság ezen ügy kapcsán is megerősítette az 1437/B/1996. AB határozatában kifejtett, a polgári perrendtartásra vonatkozó azon álláspontját,

mely szerint a hatályosnál sokkal részletesebb és bonyolultabb perrendtartási szabályozás sem tud garanciát adni arra, hogy minden eseti bírósági döntés tökéletesen megfeleljen az anyagi igazság követelményének (ABH 1998, 672, 674.). Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint „a (...) megalapozatlan tényállás revíziójának lehetőségére és kötelezettségére vonatkozó, ezzel összefüggő rendelkezések (...) nem korlátozzák a jogorvoslathoz való alkotmányos jogot. (...) A ténybeli hibák orvoslására szélesre tárt reformációs jogkör sem ellenkezik egyetlen alkotmányos rendelkezéssel sem (...).” (49/1998. (XI. 27.) AB határozat, ABH 1998, 372, 382–383.). Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben a korábbi üggyel megegyező következtetésre jutott, figyelemmel arra is, hogy a jelen ügyben még az ítéleti tényállás revíziójára sem került sor, hanem a reformációs jogkört a másodfokú bíróság változatlan tényállás mellett a másodlagos és harmadlagos kereseti kérelemben állított jogkérdések elbírálásával gyakorolta.

[60] A fentieknek megfelelően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Pp. vizsgált szabálya nem sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jogot. Ezért az Alkotmánybíróság a Pp. 383. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2026. november 10.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács András György s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kozma Ákos s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szomora Zsolt Tamás s. k.,
előadó alkotmánybíró